

POSTANOWIENIE

Dnia 2 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Barbara Skoczowska

SSN Eugeniusz Wildowicz

Protokolant Edyta Demiańczuk-Komoń

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Andrzeja Pogorzelskiego
po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 2 lipca 2019 r.

sprawy S. M. skazanego z art. 148 § 1 k.k. i innych,

w przedmiocie warunkowego przedterminowego zwolnienia

kasacji Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego wniesionej na
niekorzyść skazanego (PK IV Ksk [...]),

od postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 22 grudnia 2017 r., sygn. akt II AKzw [...],

zmieniającego postanowienie Sądu Okręgowego w O.

z dnia 8 listopada 2017 r., sygn. akt IV Kow [...],

p o s t a n o w i ł

1. **oddalić kasację;**

2. **wydatkami postępowania kasacyjnego obciążyć Skarb
Państwa.**

UZASADNIENIE

S. M. został skazany prawomocnymi wyrokami:

- Sądu Okręgowego w O. z dnia 23 listopada 2000 r., w sprawie III K [...],
za przestępstwo z art. 263 § 2 k.k., na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności;
- Sądu Okręgowego w O. z dnia 6 grudnia 2005 r., w sprawie III K [...], za zbrodnię
z art. 148 § 1 d.k.k. na karę 25 lat pozbawienia wolności. Tym samym wyrokiem

został skazany za czyn z art. 228 § 3 k.k. i art. 204 § 2 k.k. na karę 2 lat pozbawienia wolności, przy czym Sąd orzekł wobec skazanego karę łączną 25 lat pozbawienia wolności.

Z kolei wyrokiem łącznym z dnia 20 listopada 2014 r., sygn. akt III K [...]/14, Sąd Okręgowy w O., łącząc kary jednostkowe orzeczone wyrokami III K [...] i III K [...], wymierzył skazanemu S. M. karę łączną 25 lat pozbawienia wolności.

Zgodnie z treścią opinii Zakładu Karnego w O. z dnia 25 lipca 2017 r., S. M. karę pozbawienia wolności zaczął odbywać w dniu 19 czerwca 1998 r., a jej koniec przypada na dzień 13 czerwca 2023 r. Jednocześnie skazany możliwość ubiegania się o warunkowe przedterminowe zwolnienie nabył w dniu 19 czerwca 2013 r., po odbyciu 15 lat kary pozbawienia wolności.

W dniu 27 lipca 2017 r. wpłynął do Sądu Okręgowego w O. wniosek Dyrektora Zakładu Karnego w O. o udzielenie skazanemu S. M. warunkowego przedterminowego zwolnienia. W trakcie posiedzenia w dniu 19 września 2017 r. Sąd Okręgowy w O. postanowił dopuścić dowód w postaci opinii biegłego psychologa dotyczącej skazanego. Opinia taka została sporządzona w dniu 9 października 2017 r.

Postanowieniem z dnia 8 listopada 2017 r., sygn. akt IV Kow [...], Sąd Okręgowy w O. odmówił udzielenia skazanemu warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności, ustalając, iż zachodzi wobec niego ujemna prognoza społeczno-kryminologiczna.

Na postanowienie to zażalenie złożył Dyrektor Aresztu Śledczego w O..

Po rozpoznaniu wniesionego środka odwoławczego Sąd Apelacyjny w [...] postanowieniem z dnia 22 grudnia 2017 r., sygn. akt II AKzw [...], działając na podstawie art. 437 § 1 k.p.k. w zw. z art. 1 § 2 k.k.w., zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że:

I/ na podstawie art. 77 § 1 k.k. i art. 78 § 3 k.k. warunkowo zwolnił skazanego S. M. z odbycia reszty kary łącznej wymierzonej w rozmiarze 25 lat pozbawienia wolności wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w O. z dnia 20 listopada 2014 r. w sprawie o sygn. akt III K [...]/14, której koniec przypada w dniu 13 czerwca 2023 r.;

II/ na podstawie art. 80 § 3 k.k. wyznaczył warunkowo zwolnionemu 10-letni okres próby, licząc od daty zwolnienia;

III/ na podstawie art. 159 k.k.w. w zw. z art. 72 § 1 k.k. w okresie próby:

a/ oddał warunkowo zwolnionego pod dozór kuratora w miejscu zamieszkania;

b/ nałożył na niego obowiązki w postaci:

- zakazu zmiany miejsca zamieszkania bez zgody Sądu,
- przestrzegania porządku prawnego.

Na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. postanowienie to w całości na niekorzyść skazanego S. M. zaskarżył kasacją Minister Sprawiedliwości -Prokurator Generalny.

Na zasadzie art. 523 § 1 k.p.k., art. 526 § 1 k.p.k. i art. 537 § 1 i 2 k.p.k. zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 7 k.p.k., art. 92 k.p.k., art. 98 § 1 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w zw. z art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k., polegające na tym, że Sąd Apelacyjny w [...], orzekając odmiennie co do istoty, nie dokonał wszechstronnej, kompletnej i wnikliwej oceny wszystkich przesłanek z art. 77 § 1 k.k., na podstawie których ustala się prognozę kryminologiczno - społeczną, z uwzględnieniem wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, a także zasad prawidłowego rozumowania - i nie poddał w tym zakresie prawidłowej analizie i ocenie całego materiału dowodowego zgromadzonego w toku postępowania, oceniając przede wszystkim w sposób dowolny opinię psychologiczną dotyczącą skazanego z dnia 9 października 2017 r., której w kontekście całości materiałów sprawy nadał zbyt duże znaczenie, podkreślając i dzieląc zawarte w niej wnioski o krytycznej ocenie skazanego do popełnionych przez niego przestępstw i trwałej zmianie jego postawy w oczekiwanym kierunku, jak również nadał nadmierne znaczenie ustaleniu o prawidłowym funkcjonowaniu przez skazanego w warunkach izolacji penitencjarnej, przy całkowitym pominięciu okoliczności popełnienia przez skazanego przestępstw, w tym zbrodni zabójstwa oraz wymierzenia mu kary łącznej 25 lat pozbawienia wolności, przy stwierdzeniu u skazanego przez biegłego psychologa, iż skazany podporządkowuje interesy innych ludzi swoim potrzebom i zdolny jest do manipulowania otoczeniem, który jeszcze do 2013 r. deklarował

bezkrytyczny stosunek do popełnionych przestępstw, nie przyznając się do ich popełnienia, co mogło prowadzić do wniosku o koniunkturalnym podejściu skazanego do powyższego problemu, przy czym Sąd odwoławczy nie odniósł się w uzasadnieniu wydanego postanowienia do kwestii długotrwałego braku krytycyzmu skazanego do popełnionych przez niego przestępstw, jak również nie wykazał, że stanowisko Sądu I instancji w przedmiocie warunkowego przedterminowego zwolnienia było w sposób oczywisty wadliwe, co w konsekwencji doprowadziło Sąd odwoławczy do błędnej oceny prognozy kryminologiczno - społecznej, o której mowa w art. 77 § 1 k.k. oraz do wydania wadliwego i nienależycie umotywowanego postanowienia o warunkowym przedterminowym zwolnieniu S. M. z odbycia reszty kary.

Formułując powyższy zarzut autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja okazała się niezasadna, co musiało skutkować jej oddaleniem.

Sąd Najwyższy stwierdza w pierwszej kolejności, że postanowienie o warunkowym przedterminowym zwolnieniu należy do kręgu orzeczeń kończących postępowanie, o których mowa w art. 521 k.p.k., a zatem przedmiotowe postanowienie Sądu Apelacyjnego mogło podlegać kontroli kasacyjnej (por. Kodeks postępowania karnego. Komentarz, pod red. A. Sakowicza, Warszawa 2015, s. 1053; postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 października 2015 r., IV KK 144/15, LEX nr 1808602; z dnia 24 kwietnia 2014 r., V KK 101/14, KZS 2014, z. 6, poz. 64; z dnia 7 lutego 2013 r., II KK 144/12, OSNKW 2013, z. 6, poz. 47).

Zdaniem skarżącego, Sąd odwoławczy w nieprawidłowy sposób poddał analizie i ocenie materiał dowodowy zgromadzony w toku postępowania pod kątem istnienia bądź nieistnienia w stosunku do S. M. przesłanki do jego warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty orzeczonej wobec niego kary łącznej 25 lat pozbawienia wolności, w postaci korzystnej prognozy kryminologiczno-społecznej. Nie dokonał bowiem, jak się zarzuca - „wszechstronnej, kompletnej i wnikliwej oceny, zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów, wszystkich przesłanek z art. 77 § 1 k.k., na podstawie których ustala

się prognozę kryminologiczną dotyczącą skazanego”. Autor kasacji podkreślił znaczenie okoliczności popełnienia przestępstwa przez skazanego S. M., który jako funkcjonariusz Policji, wbrew obowiązkom wynikającym z wykonywania tego zawodu, chronił przestępczy proceder uprawiany przez inne osoby czerpiąc z tego tytułu korzyści, natomiast w sytuacji możliwości ujawnienia tych faktów podjął bezwzględne działania, których skutkiem była śmierć człowieka, co prowadzi do jednoznacznego wniosku, że w sytuacjach trudnych dla S. M. jest on skłonny podejmować bezwzględne dla otoczenia decyzje, instrumentalnie traktując inne osoby i podporządkowując je swoim potrzebom, wywodząc stąd wniosek o tym, że aktualna postawa skazanego w przedmiocie krytycznego stosunku do popełnionych przestępstw nie powinna być oceniona jako ugruntowana i w pełni zinternalizowana. Jednocześnie zarzucił Sądowi Apelacyjnemu w [...], że nadał on nadmierne znaczenie okolicznościom, które w efekcie doprowadziły do wydania postanowienia o udzieleniu warunkowego przedterminowego zwolnienia skazanego z odbycia reszty kary, podkreślając również, iż nie można przeceniać faktu otrzymywania przez skazanego licznych nagród oraz przestrzegania regulaminu podczas odbywania kary pozbawienia wolności, a także pozytywnego zachowania w czasie izolacji i sprowadzać tym samym instytucję warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary pozbawienia wolności do prostej nagrody za pozytywne zachowanie w warunkach izolacji. Przyznał zarazem, że powyższe okoliczności mogą mieć znaczenie, nawet istotne, dla przyjęcia pozytywnej prognozy społeczno - kryminologicznej wobec skazanego, jednakże nie mogą stanowić samoistnej podstawy do udzielenia warunkowego przedterminowego zwolnienia, co miało miejsce w realiach niniejszej sprawy.

Nie można jednak zgodzić się ze skarżącym, że doszło do rażącego naruszenia przez Sąd odwoławczy wskazanych przepisów. Analiza uzasadnienia postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] nie prowadzi do wniosku, że dopuścił się on naruszenia art. 457 § 3 k.p.k. i art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k., polegającego na tym, iż orzekając odmiennie co do istoty, nie dokonał wszechstronnej, kompletnej i wnikliwej oceny wszystkich przesłanek z art. 77 § 1 k.k., na podstawie których ustala się prognozę kryminologiczno-społeczną. Sąd ten dokonał bowiem kompletnej i wnikliwej oceny wszystkich przesłanek

wymienionych w tym przepisie, poddając analizie i ocenie cały materiał dowodowy zgromadzony w toku postępowania. W żaden sposób nie może wpływać na negatywną ocenę tej decyzji Sądu odwoławczego fakt, że nie przedstawił w uzasadnieniu postanowienia udzielającego warunkowego zwolnienia okoliczności popełnienia przestępstwa przez S. M.. Z treści kasacji wręcz wynika, że zdaniem skarżącego, właśnie te okoliczności musiałyby sprawić (gdyby były „w sposób prawidłowy ocenione”), iż wniosek o warunkowe przedterminowe zwolnienie nie powinien zostać uwzględniony. Z argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu kasacji wynika, że zarzuca się Sądowi odwoławczemu nie tyle, iż naruszył przepisy prawa materialnego, nie biorąc pod uwagę w ogóle przesłanek z art. 77 § 1 k.k., ale, że odmiennie ocenił znaczenie przesłanek z art. 77 § 1 k.k., niż uczyniłby to skarżący.

Należy podkreślić, że podstawę orzekania o warunkowym przedterminowym zwolnieniu z odbycia reszty kary pozbawienia wolności stanowią kryteria określone w art. 77 § 1 k.k., nie są natomiast przesłankami rozstrzygania w tym przedmiocie dyrektywy wymiaru kary określone w art. 53 k.k., art. 54 § 1 k.k. oraz w art. 55 k.k. (art. 56 k.k.). W orzecznictwie wyrażany jest pogląd, że okoliczności popełnienia przestępstwa mają w sprawie o warunkowe zwolnienie tylko takie znaczenie, iż mogą wyrażać cechy osobowości, które skazany przejawiał, popełniając przestępstwo, istotne dla prognozy jego przyszłego zachowania, a to ze względu na przesłankę materialną warunkowego przedterminowego zwolnienia, za jaką należy uznać pozytywną prognozę kryminologiczną. Mają one zatem znaczenie w odniesieniu do tej prognozy o charakterze negatywnym, a w konsekwencji tego i dla negatywnej decyzji w przedmiocie warunkowego przedterminowego zwolnienia, o ile wskazują na takie cechy skazanego, które mogą być przyczyną popełnienia przez niego kolejnego przestępstwa. Innymi słowy, charakter popełnionych przestępstw nie może wpływać na decyzję sądu penitencjarnego w przedmiocie udzielenia warunkowego przedterminowego zwolnienia, skoro okoliczność ta nie należy do ustawowych przesłanek przewidzianych w art. 77 § 1 k.k. (*por. uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2017 r., sygn. I KZP 2/17, OSNKW 2017, z. 6, poz. 32; postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 maja 2018 r., IV KK 71/18, LEX nr 2498075; z dnia 24 maja 2017 r.,*

V KK 82/17, LEX nr 2319706; postanowienia Sądów Apelacyjnych: w Lublinie, z dnia 28 grudnia 2005 r., II AKzw 880/05, KZS 2008, z. 9, poz. 46; w Krakowie, z dnia 28 grudnia 2001 r., II AKzw 501/01, KZS 2002, z. 10, poz. 63).

Skarżący nietrafnie powołuje się też na opinię sądowo-psychologiczną z dnia 16 marca 1999 r., czyli sprzed 20 lat. Opinia ta w chwili obecnej może mieć drugorzędne znaczenie dla oceny aktualnych „właściwości i warunków osobistych” skazanego. Z pewnością dla oceny przesłanek z art. 77 § 1 k.k. nie nadaje decydującego znaczenia tej opinii uznanie jej przez sąd orzekający w sprawie III K [...], za wiarygodną. Nie bez powodu przecież powołany został w 2017 r. biegły psycholog – w celu przedstawienia wiadomości specjalnych w przedmiocie zmian w osobowości skazanego, które zaszły w ciągu tych 20 lat od wydania poprzedniej opinii. Stanowisko Sądu odwoławczego oparte między innymi na aktualnej opinii, nie może być oceniane jako „bezkrytyczne” tylko dlatego, że nie uznaje tamtej poprzedniej opinii za bardziej znaczącą. Nie wiadomo też, na jakiej podstawie skarżący wywodzi przekonanie, że „aktualna postawa skazanego w przedmiocie krytycznego stosunku do popełnionych przestępstw” nie jest w pełni zinternalizowana – dokonując tej oceny wbrew obecnej opinii biegłego.

Nie można się zgodzić, że Sąd odwoławczy naruszył art. 77 § 1 k.k. „nadając nadmierne znaczenie faktowi otrzymania przez skazanego licznych nagród” (jak wynika z opinii Zakładu Karnego, S. M. otrzymał 17 nagród w postaci widzeń i przepustek, natomiast żadnej kary dyscyplinarnej) – ocenił bowiem tę okoliczność zgodnie z wymaganiami wynikającymi z tego przepisu, czyli w perspektywie przekonania, iż skazany po zwolnieniu będzie przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni ponownie przestępstwa. Sąd odwoławczy dostrzegł przede wszystkim znaczenie pozytywnej prognozy w postaci realnych planów na przyszłość (skazany deklaruje powrót do żony, z którą ma dobre rodzinne relacje; posiada realne plany na życie w warunkach wolnościowych, które deklaracje te czynią wiarygodnymi), a także znaczenie wieloletniej pozytywnej opinii z Zakładu Karnego, która świadczy o tym, iż skazany zasłużył na skorzystanie z dobrodziejstwa warunkowego przedterminowego zwolnienia. Tym bardziej, że swoją postawą wykazał, iż proces resocjalizacyjny może być kontynuowany w warunkach wolnościowych, a cele kary zostały już osiągnięte. Natomiast

przyjęcie perspektywy skarżącego i nadawanie większego znaczenia okolicznościom popełnienia czynu niż wszystkim pozostałym przesłankom wymienionym w art. 77 § 1 k.k. powodowałoby, że warunkowe przedterminowe zwolnienie stałoby się instytucją w pełni zależną od okoliczności popełnienia przestępstwa, a niezależną od postępów w realizacji resocjalizacji i pozytywnej przemiany sprawcy pod wpływem skazania i pobytu w zakładzie karnym. Z pewnością nie takie jest znaczenie oraz istota tej instytucji.

W piśmiennictwie do zasad naczelnych prawa karnego, obok zasady praworządności i sprawiedliwości zalicza się zasadę humanizmu (art. 3 k.k.). Do mechanizmów karnoprawnych odpowiadających ideom humanizmu oraz pozwalających stosować prawo karne zgodnie z zasadą humanitaryzmu, funkcjonujących w kodeksie karnym, M. Cieślak zaliczył właśnie instytucję przedterminowego warunkowego zwolnienia (*por. M. Cieślak [w:] Dzieła wybrane, t. 3, Polskie prawo karne. Zarys systemowego ujęcia, red. S. Waltoś, Kraków 2011, s. 102*). Również A. Zoll wskazał - „Jeżeli sąd, na podstawie informacji zebranych już w trakcie odbywania kary, dojdzie do wniosku, że cele kary zostały osiągnięte przed upływem terminu wykonania kary, to dalsze jej wykonywanie musi budzić zastrzeżenia z punktu widzenia zasady wyrażonej w art. 3” (*zob. Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz, Tom I, pod red. A. Zolla, Warszawa 2012, s. 983*).

Przepis art. 77 § 1 k.k. należy odczytywać w ten sposób, że wyraża on potrzebę łącznej oceny przesłanek udzielenia warunkowego zwolnienia, a nie kumulatywne zaistnienie wszystkich przesłanek wymienionych w tym przepisie. Należy podzielić zapatrywanie Sądu Apelacyjnego w Lublinie, który w postanowieniu z dnia 24 kwietnia 2010 r., w sprawie II AKzw 291/10, (LEX nr 593380) stwierdził - „Dodatnia prognoza winna być rezultatem kumulatywnej oceny wszystkich kryteriów zawartych w art. 77 § 1 k.k. i na tej podstawie sąd winien dopiero zważyć, czy skazany zasługuje na dobrodziejstwo warunkowego zwolnienia. Jeżeli zachowanie skazanego podczas pobytu w warunkach izolacji więziennej oceniane jest jako bardzo dobre (u osadzonego nie stwierdzono również żadnych uzależnień, które utrudniałyby jego adaptację w warunkach wolnościowych, posiada pozytywną opinię w miejscu zamieszkania, był wielokrotnie nagradzany i wyróżniany regulaminowo, nie był karany

dyscyplinarnie, jest zatrudniony poza jednostką w systemie bez konwojenta, nie przynależy do nieformalnych struktur podkultury przestępczej, uczestniczy w dostępnych zajęciach kulturalno - oświatowych, wobec dotychczasowego trybu życia oraz popełnionych przestępstw przyjmuje wyraźnie krytyczną postawę, posiada stałe miejsce zamieszkania, do którego może powrócić po opuszczeniu jednostki, utrzymuje stały kontakt z rodziną, która interesuje się jego losem i udziela mu wsparcia, korzystał z przepustek i nagród w postaci zezwoleń na czasowe opuszczenie jednostki, z których powracał w terminie i bez uwag, kontynuuje naukę poza zakładem karnym w systemie zaocznym), to nie można podzielić zapatrywania jakoby sam fakt stosunkowo odległego końca kary mógł przemawiać za nieuwzględnieniem wniosku o warunkowe przedterminowe zwolnienie” (zob. także: J. Lachowski, *Przesłanka materialna warunkowego przedterminowego zwolnienia na gruncie kodeksu karnego. Prokuratura i Prawo 2008, nr 11, s. 51*).

Reasumując należy stwierdzić, iż w przedmiotowej sprawie nie doszło do rażącego naruszenia wskazanych w kasacji przepisów prawa. Sąd Apelacyjny w [...], orzekając odmiennie co do istoty, dokonał kompletnej i wnikliwej oceny wszystkich przesłanek z art. 77 § 1 k.k., jakie wystąpiły w przypadku skazanego S. M.. Oceny tej dokonał prawidłowo, zgodnie z art. 7 k.p.k., dochodząc na podstawie tej analizy do innych wniosków, niż przyjął to Sąd I instancji.

W rezultacie, Sąd Najwyższy uznając zarzut przedstawiony w kasacji Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego za niezasadny, oddalił kasację.

Na podstawie art. 638 k.p.k. wydatkami postępowania kasacyjnego obciążono Skarb Państwa.